
Pobyt przedstawiciela Łużyckiego Instytutu Badawczego.

Komunikaty Mazursko-Warmińskie nr 2, 229-230

1959

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Biblioteka Lekarska, WSR), które mają duże znaczenie dla regionu. Całkowicie zostały pominięte sprawy wydawnictw, w dziedzinie której przecież właśnie 1957 rok w Olsztyńskim był przełomowy. W Roczniku sprawy kultury zostały ograniczone tylko do kilku dziedzin upowszechnienia kultury, prowadzonej przez aparat etatowy. Ruch społeczny i całe życie naukowe nie znalazło swego odbicia w omawianej publikacji.

Powyższe krytyczne uwagi, wyrażające częstokroć postulaty rozszerzenia Rocznika, nie mają na celu pomniejszania jego wartości. Jeszcze raz trzeba podkreślić, że w świetle materiałów zawartych w Roczniku Statystycznym Województwa Olsztyńskiego za rok 1957 widać najważniejsze dziedziny życia regionu. I należałoby sobie życzyć, aby zapowiedź corocznego wydawania analogicznej publikacji była realizowana. Można by też pod adresem Wydziału Statystycznego Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Olsztynie wysunąć postulat, aby dla wypełnienia luki za lata 1945 — 1956 przygotowano osobną publikację statystyczną, pokazującą Olsztyńskie w tych latach.

Wojciech Wrzeński

KRONIKA NAUKOWA WOJEWÓDZWA OLSZTYŃSKIEGO

POBYT PRZEDSTAWICIELA ŁUŻYCKIEGO INSTYTUTU BADAWCZEGO

W dniach 19 i 20 kwietnia 1959 r. gościł w Wojewódzkim Archiwum Państwowym oraz w Stacji Naukowej Polskiego Towarzystwa Historycznego w Olsztynie kierownik Oddziału Badań Historycznych Łużyckiego Instytutu Badawczego w Budziszynie, p. dr Frido Mětšk. Celem przyjazdu gościa z Budziszyna było nawiązanie kontaktów naukowych z ośrodkiem naukowym Olsztyna, zajmującym się badaniem historii Mazur i Warmii. Łużycki Instytut Badawczy nawiązał bowiem już kontakty z Zakładem Historii Śląska we Wrocławiu oraz Wydziałem Historycznym Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Ołomuńcu. Łużyckiemu Instytutowi Badawczemu chodzi o nawiązanie kontaktów z tymi ośrodkami, „które przeciwstawiają się nauce kapitalistycznych Niemiec, która problem łużycki (i nie tylko łużycki) przedstawia jako sprawę zdecydowanie muzealno-ludoznawczą i ewentualnie jeszcze jako interesującą rzadkość językową dla lingwistów, negując równocześnie istnienie aktywnych historycznych sił rozwojowych”. Chodzi o to, jak się wyraził dr Frido Mětšk, by „takie kontakty okazały się bezpośrednio owocne zarówno w naszej pracy badawczej i jej metodyce, jak i w dziedzinie popularyzacji jej wyników, a przez to mogą się poważnie przyczynić do wzajemnego zrozumienia i pogłębienia przyjaźni między naszymi narodami”. Dalej Łużycki Instytut Badawczy „żywi nadzieję, że pomoc bogatszych w doświadczenia naszych przyjaciół umożliwi nam prędkiej i lepiej opracować rozwój narodu łużyckiego”.

W czasie pobytu w Olsztynie dr F. Mětšk poinformował szczegółowo o pracach ośrodka badawczego w Budziszynie, zapoznając się równocześnie z metodyką, wynikami badawczymi, programem prac i sytuacją bieżącą Archiwum Olsztyńskiego i Stacji Naukowej PTH.

Z uwagi na dość żywą łączność zagadnień mazurskich i warmińskich z łużyckimi w przeszłości (choćby przez osoby G. Gizewiusza, Jordana czy A. Parczewskiego) oraz na prawie kompletną obecnie nieznaną obecność tych zagadnień

w naszym środowisku, wydaje się rzeczą pożyteczną poinformowanie czytelników Komunikatów o Łużyckim Instytucie Badawczym. Powstał on w r. 1951 po ukazaniu się w Niemieckiej Republice Demokratycznej „ustawy o przestrzeganiu praw ludności łużyckiej”. Kierownikami Oddziału Historycznego tegoż Instytutu byli: w latach 1951 — 1954 Ernest Palm, 1953 — 1956 dr Jan Sołta, a od r. 1955 dr Frido Mětsk. Prawie równocześnie w r. 1952 powstał Oddział Historii Łużyc Instytutu Łużyckiego na Uniwersytecie im. K. Marksa w Lipsku. Na tymże uniwersytecie wprowadzono specjalizację łużycką, a Oddział Języka i Literatury Instytutu Łużyckiego ściśle współpracuje z Instytutem Słowiańskim, natomiast Oddział Historii Łużyc związał się z Instytutem Historii Uniwersytetu.

Po r. 1945 pierwsze prace naukowe ukazały się dopiero w r. 1953. (Mětsk: Kurs serbskich stawiznow), następnie pojawiły się prace E. Palma, M. Reuthera, W. Boelkego, J. Sołta, E. Wintera i K. Kreuza. Głównym organem ośrodka budziszyńskiego jest Lětopis Instituta za Serbski Ludospyt, Rjad B, Historiski Lětopis, Domowina, Nakład w Bydyšinje, którego pierwszy zeszyt ukazał się w r. 1956. „Lětopis” zawiera szereg studiów i miscellaneów łączących historię Łużyc ze Śląskiem czy z Polską.

Stosunki narodowościowe i kwestię odrodzenia narodowego na Górnym i Dolnym Łużycach przedstawia F. Mětsk (Stawoknjejski absolutizm w Mużakowskiej a w Żarowskiej w 17 a 18 lětstotku a jako zakłady a woskutki). Przede wszystkim polemizuje z E. Winterem, profesorem uniwersytetu w Halle. Ten ostatni zajmuje się zagadnieniem opieki tegoż uniwersytetu nad językami zachodnio-słowiańskimi oraz omawia rolę trzech lektoratów polskich w Halle (w. XVIII) w szerzeniu na Śląsku i Łużycach propagandy pietystycznej (zob. E. Winter: Die Pflege der west-und südslawischen Sprachen in Halle im 18 Jahrhundert. Berlin 1954). F. Mětsk, odwrotnie niż E. Winter podkreśla szczególną rolę germanizatorską rodów Callenbergów i Promnitzów. P. Janes i J. Sołta opracowują przede wszystkim rozwój ruchu politycznego Łużyczan, rolę Domowiny łużyckiej, czy jak H. Brückner omawia plany wysiedlenia Serbo-Łużyczan opracowywane przez Himmlera.

Obok spraw narodowościowych dwie jeszcze dziedziny opracowywane są w ośrodku budziszyńskim — rozwijanie się sił produkcyjnych w gospodarce agrarnej oraz walki klasowe ludności wiejskiej. Np. M. Kaspóra opracowuje ruch robotniczy, a W. Boelcke stara się o próbę marksistowskiego spojrzenia na dzieje wsi górno-łużyckiej (W. Boelcke: Zur Lage der Oberlausitzer Bauern vom ausgehenden 16. bis zum Ausgehenden 18. Jahrhundert. Budziszyn 1955, s. 124).

Ta krótka notatka wskazuje, iż nawiązanie kontaktu między Olsztynem a Budziszynem może okazać się bardzo pożyteczne. Na początek tej współpracy ustalono opracowanie roli lektoratów (seminariów) polskich i litewskich na uniwersytetach w Halle i w Królewcu i ich rolę w ruchu pietystycznym. Zagadnienie powyższe ośrodek olsztyński jest w stanie szerzej opracować.

Należy tylko życzyć sobie, by ten pierwszy kontakt naukowych ośrodków Budziszyna i Olsztyna przyniósł konkretne rezultaty.

WIZYTA HISTORYKÓW NIEMIECKICH W OLSZTYNIE

W dniach 8 i 9 VI. 1959 r. w Wojewódzkim Archiwum Państwowym, w Stacji Naukowej PTH w Olsztynie oraz w Muzeum Mazurskim przebywali dwaj przedstawiciele ośrodka naukowego w Marburgu (NRF). Byli to dr Richard